

A fricsi várkastély

2009 június 26. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejt?zköd? Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Eperjest?l L?cse felé haladva a régi krakkói kalmárúton, a Branyiszkói-hágó lankás keleti oldalán, Sáros vármegye határán találjuk a ma ezerlakosú Frics községet. Hivatalos neve Fricovce, lakói szlovákok. Ez a vidék valaha a „magyar Gascogne” hírében állt, ?si magyar nemesi családok, vitézek, keményfej? politikusok és más híres emberek teremtek e földön.

A településen végigsiet? Nagy-Szinye-patak valaha f?részmalmok lapátkerekét hajtotta, és a XIX. századi iparnak is maradt némi emléke az országút mentén: egy öreg g?züzem formás, sokszöglet? téglakéménye. Középkori eredet? a falu temploma, ámde alaposan átformálták az utóbbi évszázadok. Frics nevezetessége, a várkastély ezzel szemben elhagyottan is ?rzi eredeti formáját.

Az út menti fasortól kissé takarva, tágas kertben található, tisztán reneszánsz stílusú épületr?l meglep?en sok adat maradt fenn. Építéséhez 380 évvel ezel?tt, 1623-ban fogott hozzá Sorger Mihály kassai fundálómester a tulajdonos, Bertóthy Bálint úr megbízásából. A hét évig tartó munkálatok eredménye harminc méter hosszú, tizenhat méter széles és ugyanolyan magas emeletes várkastély lett, amelyet jellegzetes fels?-magyarországi reneszánsz ízlés szerint készült oromzat díszít. Ez utóbbi készít?jét is ismerjük: Waxsmann Mártonnak hívták, öntudatos eperjesi polgárként ? is megörökítette nevét a homlokzat festett vakolatdíszei közt olvasható feliratok egyikén. A pártázatos oromfalon végigfutó vakárkád figuráit – összesen százötvenet – is Waxsmann mester készítette, úgynevezett sgraffitotechnikával, amelynek lényege, hogy két különböz? szín? vakolatréteget hordanak fel egymásra, majd a második réteget, amíg még friss és puha, éles szerszámmal kifaragják. Ezzel a módszerrel díszítették egy sor szepességi és sárosi kastély, városi patríciusház, templom- és harangtorony homlokzatát.

Az 1630-ra elkészült várkastélyt két sarkán l?réses torony, körben kett?s földsánc és vizesárok védelmezte, ez utóbbin felvonóhídon át lehetett bejutni az épületbe. A f?bejárat ebben az id?ben még a hátsó, jobban védhet? oldalon volt. Egy 1675. évi összeírás a „lázadó Bertóthy János” kúriáját castellumnak nevezi, amelyet k?fal fog körül, de már romladozó állapotúnak írja le. 1693-ra alighanem renoválták, mert az akkori értékét 1200 forintra tartották (1715-ben csupán 800 forintot ért). A földszinten csak a háborús id?k elmúltával, 1840-ben nyitottak ablakokat, s ekkoriban töltötték be az árkot.

Az oromzat festett-sgraffitós emberalakjai allegorikus, mitológiai figurák, illetve történelmi személyek. Az ókori erények allegóriái mellett Venus és Mars, Dárius király, Atilla fejedelem; Hunyadi János, László és Mátyás, valamint további magyar történelmi nagyságok alakja is felismerhet?. Sajnos e különleges m?vészi érték? ábrázolások is romlásnak indultak az utóbbi két évtizedben. A várkastéllyal együtt. Lakója, lelkiismeretes gondozója régóta nincs, még szerencse, hogy a földszinti ajtókra, ablakokra vasrácsokat hegesztettek. Egykor híresen szép parkja – védett fákkal és más növényekkel – most elhanyagolt, a régi, értékes gazdasági melléképületek ebek harmincadjára kerültek. Ez a sorsuk a gazdátlanná lett kastélyoknak – de nem csak Szlovákiában.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló